

اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

محل برگزاری دانشکده شهید مفتاح همدان

۳۰ آبان ۱۳۹۲

ارزبدان محیط زیست علمت

بررسی ساز و کارهای توسعه گردشگری الکترونیک در ایران

دکتر مهدی عربی عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران - دانشکده مهندسی عمران - گروه

مهندسی نقشه برداری - GIS تلفن: ایمیل arabi350@yahoo.com

چکیده

رشد سریع فناوری اطلاع رسانی در چارچوب نظام مبادله الکترونیکی و سرعت یافتن امر بازاریابی و مسافرت، هزینه ها را کاهش داده و دستیابی به بازارهای جدید را در زمینه گردشگری فراهم آورده است. در این راستا توجه به نقش اینترنت در ارتباطات گردشگری و اطلاع رسانی به گردشگران در زمینه وضعیت مقاصد گردشگری و به طور کلی وضعیت بازار گردشگری حائز اهمیت است. جهانی شدن نیز با فراهم آمدن امکان انتقال آزاد این اطلاعات ممکن شده است. از این رو درهم تنیدگی گردشگری و فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی، شکل دهنده و تسهیل کننده امر سفر در عصر حاضر است که تغییرات بسیاری را در هر دو بعد عرضه و تقاضای گردشگری موجب شده است. گردشگری الکترونیکی حاصل از این درهم تنیدگی و تغییرات حاصل از آن است. چالش های گسترش گردشگری مجازی (e-tourism) در کشوری مانند ایران با داشتن حداقل ۷ میلیون کاربر اینترنت و صدها شرکت ارائه دهنده خدمات اینترنتی (ISP)، بسیار گسترده است. اگر بخواهیم به راهکارهای توسعه زیرساخت های بنیادی در تقویت گردشگری از طریق مولفه های فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشور، اشاراتی داشته باشیم، موضوعات چون: بهره گیری از لوگوی اطمینان، تعیین ضوابط بهره برداری و فرهنگ سازی، بررسی پیشینه کمی و کیفی توریسم در ایران، ضرورت تغییر نگرش در منابع تولید درآمد، شکل گیری گردشگری مجازی، اکوتوریسم، توسعه پایدار و کاهش اتکا به ذخایر نفت و گاز، سرفصلهای خوبی برای این موضوع مهم هستند. گردشگری مجازی، یعنی استفاده همه جانبه از پتانسیل های صنعت IT یک کشور در جهت توسعه زیربنای صنعت گردشگری. در راستای این مسئله، امروزه، بسیاری از کشورهای طراز اول جهان و حتی کشورهای جنوب شرق آسیا، اهتمام جدی ورزیده اند. کشورهایی مانند مالزی یا سنگاپور و یا حتی چین، از دهه نود میلادی تاکنون، با تبلیغات و بازاریابی دیجیتالی، ظرفیتهای خود را در سطح وسیعی و با حداکثر اثر بخشی اطلاع رسانی، به جهانیان ارائه کرده اند. توانمندی فوق العاده ای که صنعت گردشگری در کنار فناوری اطلاعات، جهت ارتقای درآمد ملی (NI) و توسعه رشد ناخالص ملی (GNP) می تواند ایفا کند، در کمتر صنعتی می توان سراغ داشت. پس بر دولت و مجلس کشور است که با درک نیازهای گسترش گردشگری در سرزمین پر پتانسیلی مانند ایران، ICT را برای توسعه گردشگری و کاهش شکاف های موجود میان آن دو، بسیج کنند. فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) یکی از عناصر اساسی محیط بیرونی در صنعت گردشگری است که توسعه آن در سال های اخیر باعث نوآوری هایی در این صنعت شده است. واژه گردشگری الکترونیکی (e-Tourism) به معنای کاربرد کسب و کار الکترونیکی (EBusiness) در مسافرت و گردشگری است و ۳ مجموعه متمایز مدیریت کسب و کار، نظام های اطلاعاتی و مدیریت و گردشگری را شامل می شود.

اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

محل برگزاری دانشکده شهید مفتاح همدان

۳۰ آبان ۱۳۹۲

ارزندان محیط زیست همدان

کلمات کلیدی: گردشگری الکترونیک، لوگوی اطمینان، WTO، پسامدرن، توسعه، فضای شهری، سیستم توزیع جهانی، فن آوری، اکوتوریسم

مقدمه

گردشگری یکی از بزرگترین صنایع جهان است که چه از نظر تعداد مشارکت کنندگان و چه از نظر ارزش اقتصادی ایجاد شده در سطح بالایی قرار دارد. با پیشرفت فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی در سطح جهان، استفاده از آنها در گردشگری افزایش یافته است. در واقع فناوری اطلاعات از حدود دو دهه گذشته در بخش گردشگری بکار گرفته شده و در طول این مدت استفاده از آن رشد با شتابی داشته است. به عنوان نمونه استفاده از اینترنت برای رزرو جا در هتل، رزرو بلیط هواپیما و... با استقبال روبرو شده، با این وجود کاربرد این فناوری در بخش گردشگری صرفاً به فروش بلیط و رزرو جا محدود نشده بلکه کاربردهای فراوان و متعدد دارد. بازدید از جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی و طبیعی مناطق مختلف از جمله کاربردهای جدید هستند. حداقل کارایی این مقوله از گردشگری الکترونیک این است که بعنوان یک ابزار قوی و نو برای تبلیغات و بازاریابی و زمینه سازی جذب گردشگران از بازارهای هدف، در کنار وسایل دیگر خواهد بود. گردشگری الکترونیک موضوعی است که از دو دهه، در سطح جهان آغاز شده و سرعت بالایی داشته است و اکنون ۷۰ درصد خدمات خرید گردشگری در سطح بین‌الملل از طریق شبکه‌های اینترنتی صورت می‌گیرد.

پیشینه کمی و کیفی توریسم در ایران و جهان

قبل از ورود اسلام به این دیار، مسافر و جهانگرد از امتیازات و حقوق خاصی برخوردار بوده‌اند و با در نظر گرفتن انگیزه و هدف سفر، حدود آن تعیین و احقاق حق شان نیز میسر می‌شد. در تمامی دوران باستان (قبل از اسلام) شهرها، راهها، اقامتگاه‌ها در امپراطوری ایران در حال گسترش بودند و به دلیل وجود یک امنیت نسبی سفر نیز در بین بازرگانان و اشراف رواج داشت. نوشته‌هایی در دست است که از سفر بعضی از یونانیان و رومیان به ایران در دوران پیش از اسلام حکایت دارد. پس از ورود اعراب مسلمان به ایران تا قرن‌ها وضعیت آبادانی در ایران رو به اضمحلال گذاشت با این حال به دلیل بنیان‌هایی که از دوران باستان در ایران وجود داشت از رونق و امکانات سفر برخوردار بود. از آنجا که مسلمانان در پی فتح و اکتشاف دیگر سرزمین‌ها بودند جهانگردی در قرون ۹ و ۱۰ میلادی به بعد در ایران رواج یافت از جمله معروف‌ترین جهانگردان این دوران می‌توان ناصر خسرو قبادیانی (قرن ۹ میلادی) اشاره کرد. از سوی دیگر به تدریج و به ویژه طی قرون هفتم به بعد جهانگردان غربی نیز در پی سفر به شرق و از جمله ایران برآمدند. در قرون اولیه دوران اسلامی به پیروی از دوران پیش از اسلام سعی شد اقامتگاه‌هایی در ایران تأسیس شود که بسیاری از آنها همچنان بر جای مانده است. نخستین کسی که از در دوران بعد از اسلام از مغرب زمین به ایران سفر کرد و سفرنامه‌ای را هم در شرح مسافرت خود به ایران نگاشت، بنیامین تودلای اهل اسپانیا بود. (همایون، ۱۳۸۴: ۶۵). ایران در در دوران صفویه (قرون ۱۶ و ۱۷ میلادی) و علی‌الخصوص در دوره شاه عباس اول به عنوان کشوری جذاب نظر بسیاری از جهانگردان اروپایی را به خود جلب کرد. دوره سلطنت «شاه عباس اول» تا انقراض سلسله صفوی را می‌توان یکی از مهمترین ادوار